

Učiteljski T O V A R Š.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi pol.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 17.

V Ljubljani 1. septembra 1871.

Tečaj XI.

Šolsko obiskovanje.

Dandanašnji se večkrat pritožbe slišijo, da je nova šolska postava preostra, ker tirja, da morajo otroci od dokončanega šestega do izpolnjenega štirinajstega leta v šolo hoditi. Zavoljo tega ne bode odveč, ako danes preiskujemo, ali so, in koliko so take pritožbe opravičene in neopravičene.

Poglejmo v ta namen, kaj stare in nove šolske postavbe govoré v tej zadevi. §. 301. stare politične šolske vredbe pravi: „Vsi otroci, dekleta in dečki, premožni in revni, naj hodijo v šolo od pričetega šestega (tedaj od dokončanega petega) do izpolnjenega dvanajstega leta“. Prejšnja postava je velevala torej sedem let šolanja. Verh tega pa je bila še nedeljska ali ponavljalna šola, v katero je morala mladina od 12. do 15. leta hoditi.

Kaj pa nove šolske postavbe? so li v istini ostrejše od starih? Opazujmo jih nekoliko bliže!

Nova šolska postava od 14. maja 1869 sicer res zahteva osmoletno šolanje, pa ne omenja več nedeljske šole, in ima v zadevi vsakdanje šole zlasti za kmečko mladost mnogo olajšav.

Tako se bere v 3. odstavku §. 21. državne postavbe od 14. maja l. 1869. sledeče: „Konec šolskega leta more okrajno šolsko nadzorstvo učence, ki še niso izpolnile 14. leta, pa ga bodo v naslednjem polletu, in ki so si nauke ljudske šole prisvojili, iz gotovih vzrokov iz šole izpustiti“.

Iz te določbe se razvidi, da mnogim učencem se dolžnost v šolo hoditi more znižati na 7½ let.

Za kmečko mladino je pa vgoden drugi odstavek §. 13. šolskega in učnega reda od 20. avgusta 1870, ki se glasi:

„Zapovedano šolsko dobo (8 let) okrajšati (s pomanjšilom učnih ur v tednu, z ogradihom nauka samo v zimsko polletje, z napravo večerne ali premenjevalne delovniške šole ali pa po kakšnem družem pripravnem potu) to je samo po kmetih časno dovoljeno tisti mladini, koja je prišla že v zadnji dve leti uka. Natančneje o tem določa deželna učilnična oblast, posluša je primerne želje ter nasvete krajne in okrajne učilnične oblasti“.

Iz navedenih določeb stare in nove šolske postave posnamemo torej sledeče razločke:

Stara postava je tirjala za mestne in kmečke otroke sedemletno (od 5. do 12. leta) šolanje v vsakdanji in triletno šolanje v ponavljalni šoli. Nova postava tirja za mestno mladino osemletno (pri nekterih učencih le $7\frac{1}{2}$) šolanje v vsakdanji šoli — nedeljske šole ne zahteva; za kmečko mladino pa velja (§. 13. uč. reda) redno vsakdanje (delovniško) šolanje le od 6. — 12. leta, toraj le šest let; kajti za zadnji dve leti, 13. in 14. leto, more se napraviti večerna šola po 1 uro na dan ali premenjevalna (vsaki drugi dan) delovniška šola ali še kaka drugačna šola, da je mladini bolj olajšano. §. 13. šolskega in učnega reda daje šolskim oblastnjam toliko pravice, da morejo po potrebi posamesnih dežel nauk za kmečko mladino v starosti od 12. do 14. leta kaj poljubno vravnati. Ta §. celó dovoljuje, da sme deželni šolski svet s porazumstvom krajnih in okrajnih šolskih svetov za 13 in 14 let stare otroke na kmetih vpeljati tudi nedeljsko šolo, kakor je bilo do sedaj v navadi.

Če vse te določbe dobro premislimo, moramo reči, da v tej zadevi ni med novo in šolsko postavo nobenega bistvenega razločka, da nova šolska postava nikakor ni ostrejša od stare politične vredbe. Pritožbe samo zoper novo šolsko postavo so tedaj neopravičene, kajti enake, nemilejše določbe so tudi v starih postavah.

Tistim, ki v tej stvari vedno grajajo novo postavo kot ostro in krivično, moramo tedaj reči, da ne umejo prav niti starih niti novih šolskih postav.

Godernjanje zoper osem-, sedem- in šestletno šolanje pa vendar ne smemo popolnoma prezirati, kajti to ima v krajih z enorazrednimi šolami pač svoje veljavne vzroke.

V občinah z enim razredom bi moral otrok 6, 7 ali celó 8 let vedno k enemu učitelju v šolo hoditi, vsako leto skoraj le ene in tiste nauke poslušati, skoraj le ene in tiste knjige rabiti. Pri najizverstnejšemu učitelju se mora tudi najboljši učenec takega vsakdanjega življenja naveličati. Marsikteri učenec na takih šolah še rad hodi 3 do 4 leta v šolo; ali potem se mu šola pristudi.

Če učitelj šolo še tako prijetno dela, če bi še tako nauke spreminjal; veselje do šole je učencu prešlo. Želi si spremenjave, želi morda prestopiti v druge šole; a če to ni mogoče, poslovi se od šole za vedno.

Na dvorazrednih šolah moreta dva učitelja že dalje časa otroka v šoli prideržati. Pridni učenec hodi tu 4 — 5 let v šolo. Na trin večrazrednih šolah je pa še boljše.

Zategadel smemo svetovati, da dolžnost v šolo hoditi naj bi se ravnala po številu učiteljev, ki podučujejo na različnih šolah. Na enorazrednih šolah naj bi bila dolžnost 6 let v šolo hoditi, na dvorazrednih 7 let, na večrazrednih naj bi se popolnoma postavi zadostovalo, na teh naj bi šolanje trajalo celih 8 let. Na vseh šolah pa naj bi veljalo načelo: Dalje časa ko otrok v šolo hodi, več se bode učil, več se bode navadil, in lažje bode shajal s pridobljenimi nauki v poznejem življenji.

L.

Čertice o pravi odgoji.

Spisal — m —.

(Dalje.)

Iz omenjenih razlogov sledi jasno, da je tista odgoja edino prava in dobra, která iz človeka človeka odgoja. Vsaka druga odgoja je kriva, ker nikoli ni mogoče, da bi zamogla roditi blagega sadu ne pri posamesnih, ne pri celem človečanstvu. Ako torej hoče ljudska šola biti v pravem pomenu ne samo učiteljica, temuč tudi odgojiteljica, se mora v prvo na prej omenjeno opirati in potem še le na posebne okoliščnosti, v ktere prihaja njena mladina.

Menil bo morda kdo, da šoli potem takem popolnoma nič treba ni pripravljati mladine na bodoče stanje. Misel taka bi bila napačna. Šola mora pripravljati mladino tudi na stanje, ali to pripravljanje ne sme postati glavni namen šole. Nobena šola ne more mladino gledé na vse ozire pripraviti za kaki stan, kako stališče; njena naloga je samo pripravljati jo za mogoče njene bodoče okoliščnosti, da nezvedena v iste ne stopi. Ker je mogoče, da so te okoliščnosti take, da so za večnost pogubne človečanstvu, se mora torej najprej na one ozirati.

Vse to zahteva od učitelja višja moč, zahteva država, zahteva narod in domovina, zahteva večna pravica in resnica, in kar vsi ti členki (faktorji) zahtevajo, to mora biti prvi zakon učitelja. Nad odgojo človeka človekom nimamo nič višjega, kar bi se od ljudske šole zahtevati moglo; in kdor veli, da naši časi kaj več zahtevajo,